

HCS D

**Human capital and social
development.**

2024 – volume 7, issue 1

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish
jurnali.**

2024 – 7-jild, 1-son

www.hcsd.samdu.uz

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социальноеразвитие
Jurnali**

7-jild, 1-son (Mart) 2024.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развития”
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Junal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023 yil 30 noyabrda 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Inson resurslari va mahalla tarqqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: ikromnasimov2020@gmail.com

**«INSON KAPITALI VA IJTIMOIIY RIVOJLANISH»
«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI**

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: f-m.f.n., dots. Xushvaqtov Hakim Abdilhakovich

Kotib: PhD., dots., Korjavova Xurshida Abdulmalikovna

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

i.f.d., prof. Нехода Евгения Владимировна (Россия)

i.f.d., prof. Xolmo‘minov Shayzoq Raxmatovich (TDIU)

i.f.d., prof. Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich (SamISI)

i.f.d., prof. Muxammedov Murod Muxammedovich (SamISI)

i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich (SamDU)

i.f.d., prof. Safarov Baxodirxon Shaxriyovich (SamDU)

i.f.d., prof. Nasimov Dilmurod Abdulloyevich (SamDU)

i.f.n., prof. Aslanova Dilbar Xasanovna (SamISI)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Kushatov Rustam Xaydarovich (SamDU)

i.f.n., dots. Porsayev Ganidjan Muxamedovich (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich (SamDU)

PhD, dots. Ernazarov Ortiq Eshnazarovich (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR BILAN INFLATSIYA DARAJASI VA AHOLI O'SISHI YOKI KAMAYISHI O'RTASIDAGI MUNOSABATILARNI EKONOMETRIK MODELLAR BILAN TAHLIL QILISH

A.J.Saydullayev¹

1. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent, O'zbekiston.

OPEN ACCESS

HCSD

Correspondence

Saydullayev Azamat

Jo'raqul o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot
universiteti tayanch
doktaranti

E-Mail:

azamatsaydullayev0221@gmail.com

Received: 18 January 2024

Revised: 21 February 2024

Accepted: 24 February 2024

Published: 28 February 2024

Funding source for

publication: Samarkand
State University.

Publisher's Note: HCSD

stays neutral with regard to
jurisdictional claims in
published maps and
institutional affiliations.

Copyright: Journal Human

capital and social

development © 2 by

Samarkand State University is
licensed

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Annotatsiya: Ushbu maqola to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TTXI) bilan inflatsiya darajasi va aholi o'sish yoki kamayishining o'rtasida munosabat bor yoki yo'qligini o'rganishdan iborat. Omillar o'rtasida ekonometrik modellarni qo'llab-quvvatlash orqali, tadqiqot to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyasini asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan bog'liq dinamikasini va sababli mexanizmlarni aniqlashdan iborat. Zamonaviy empirik tahlil orqali, tadqiqot TTXIlarining inflatsiya dinamikasiga va demografik tendentsiyalarga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida nazariy va amaliy ma'lumotlar beradi, shuningdek xorijiy kapitalning keng iqtisodiy ta'sirlari haqida muhim tushunchalarni oshirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya, inflatsiya, aholi o'sishi, regressiya, heteroskedastlik.

Annotation: This article aims to study whether there is a relationship between foreign direct investment (FDI) and the level of inflation and population growth or decline. By supporting econometric models between the factors, the research aims to determine the dynamics and causal mechanisms of foreign direct investment related to the main economic indicators. Through modern empirical analysis, the study provides theoretical and practical information on how foreign exchange rates affect inflation dynamics and demographic trends and also aims to increase an important understanding of the broad economic effects of foreign capital.

Key words: Foreign direct investment, inflation, population growth, regression, heteroskedasticity.

Аннотация: Целью данной статьи является изучение того, существует ли связь между прямыми иностранными инвестициями (ПИИ) и уровнем инфляции и ростом или сокращением населения. Поддерживая эконометрические модели между факторами, исследование направлено на определение динамики и причинных механизмов прямых иностранных инвестиций, связанных с основными экономическими показателями. Благодаря современному эмпирическому анализу исследование предоставляет теоретическую и практическую информацию о том, как курсы иностранных валют влияют на динамику инфляции и демографические тенденции, а также направлено на улучшение важного понимания широкого экономического эффекта иностранного капитала.

Ключевые слова: Прямые иностранные инвестиции, инфляция, рост населения, регресс, гетероскедастичность.

KIRISH. Chet el investitsiyalari (FDI), dunyo bo'ylab mamlakatlar iqtisodiy manzarasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Chet el investitsiyalari bilan inflatsiya darajasi va aholi o'sish yoki kamayishi kabi muhim makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orasidagi munosabatni o'rganishdan iborat. Bu tadqiqot mustaqil va to be omillar o'rtasida munosabatni o'rganishni maqsad qiladi, bunda ekonometrik modellar qo'llaniladi, kompleks dinamikani tahlil qilinadi. Inflatsiya darajasi iqtisodiyotda narxlarning barqarorligini baholashning asosiy ko'rinishi, aholi o'sish yoki kamayishi esa ish bozorlarini, mijozlar va umumiy iqtisodiy faoliyatni ta'sir qiladigan demografik tendensiyalarni ifodalaydi. Xorijiy investitsiyalar esa chet el tashkilotlari tomonidan katta mablag'lar kiritilishini ifodalaydi, bu esa mahalliy iqtisodiyot uchun ta'siri kuchi katta bo'lishi mumkin. Chet el investitsiyalarining inflatsiya darajasi va aholi dinamikasi bilan qanday ta'sir qilishini o'rganish orqali, ushbu tadqiqot bu munosabatlar orasidagi mexanizmlarni mosligini aniqlaydi. Ushbu tadqiqotning natijalari chet el kapital kiritishining umumiy iqtisodiy ta'sirini to'liqroq tushuntirishi kutilmoqda. Xulosa qilib, ushbu tadqiqot loyihasi chet el investitsiyalari, inflatsiya va aholi dinamikasi o'rtasidagi munosabatlarni tushuntirish, yuqori darajada alohida sazovorlik mavzularini ta'kidlaydi, bu esa aniqlik va ularni chet el iqtisodiyotidagi siyosatni shakllantirishda va strategiyalarni rivojlantirishda o'z mavqesini egallaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA.

Xalqaro to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (FDI) va inflatsiya darajasi va ahvoli dinamikasi kabi makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orasidagi munosabatlarga oid adabiyotlar, xorijiy kapital jalb qilishning darajalari va uning imkoniyatdagi ta'sirini tushuntiradigan muhim ma'lumotlarni keltiriladi. Bir nechta tadqiqotlar bu munosabatlarni turli nuqtai nazarlaridan o'rganib chiqishadi. Ko'pchilikning diqqatini jalb etgan tadqiqotchilar xorijiy investitsiyalarining iqtisodiy rivojlanishni rivojlantirishdagi ahamiyatini belgilab o'tganlar. Masalan, Blomstrom. (1994)[5] xorijiy investitsiyalarining sanoatlashtirishga, texnologiyani rivojlantirishga va ish o'rni yaratishga ko'plab hissa qo'shishiga urg'u berganlar, shuningdek, Todaro va Smith (2014) [6]xorijiy investitsiyalarining mahsulotiviylik va raqobatbardoshlikni oshirishga qanday hissa qo'shishini baholaydilar, shunday qilib iqtisodiy rivojlanishni sifatli oshirish mumkinligini ta'kidlaydi. Xorijiy investitsiyalar va inflatsiya dinamikasi o'rtasidagi munosabat iqtisodiy adabiyotda diqqatga sazovor masala bo'lib kelgan. Ba'zi tadqiqotlar FDI lar tomonidan mahsulotlar va xizmatlarga bo'lgan talabning oshishi orqali inflatsion ta'sirlarini kamayishini aytdilar (Blomstrom., 1994).[7] Biroq, boshqalar FDI lar tomonidan mahsulotiviylik darajasining oshishi va ta'minot qobiliyati buzilishining salbiy pressuraga olib kelishi mumkinligini ham aytishadi (Globerman & Shapiro,

2003).[8] [9] Aholi o'sish yoki kamayishi, boshqa bir muhim faktor xorijiy investitsiyalar tomonidan oshkorlab kelinadi. Bir nechta tadqiqotchilar xorijiy investitsiyalar aholi dinamikasini, ish bozorlarini va mijozlarga qanday ta'sir etishi mumkinligini o'rganishganlar. Masalan, Carkovic va Levine (2005)[10] FDI lar tomonidan ishga munosabat yaxshilanish kuchi bilan ishni oshirishi mumkinligini topdilar va bu jihatdan musbat demografik natijalarga olib kelishi mumkin. Shunday qilib, xorijiy investitsiyalardan juda ortiq foydalanish demografik noqulayliklar va ijtimoiy muammolar yuzaga kelishi mumkin (UNCTAD, 2019).[11]

Metodologiya: FDI lar, inflatsiya darajasi va aholi dinamikasi orasidagi munosabatlarni analiz qilish uchun tadqiqot uchun yuqori darajada iqtisodiy modellar ishlatiladi. Metodologiya quyidagi bosqichlardan iborat

bo'ladi:[12] Ma'lumotlar to'plami: Xorijiy investitsiyalar, inflatsiya darajalari, aholi o'sish yoki kamayish, va boshqa makroiqtisodiy o'zgaruvchilar to'g'risida ma'lumotlar, milliy statistika agentliklari, xalqaro tashkilotlar va akademik ma'lumotlar bazalaridan to'plangan ma'lumotlar.[13] Model Spetsifikatsiyasi: Ekonometrik modellar, masalan, Vektor Avtoregressiya (VAR) yoki Panel Ma'lumotlar Tahlili, FDI lar, inflatsiya va aholi dinamikasi o'rtasidagi dinamik munosabatlarni qamrab olish uchun ishlatiladi. Baholash va Tahlil: Modellar O'rtacha Kichik Kvadratlar (OLS) regressiyasi yoki Maksimal Ishonchli Estimatsiya (MLE) kabi ekonometrik usullar bilan baholanadi. Baholangan ko'ffitsiyentlar, FDI lar, inflatsiya va aholi dinamikasi o'rtasidagi munosabatlarning miqdorini va ahamiyatini baholashda foydalaniladi.

NATIJALAR MUHOKAMA

1-jadval

Descriptive Statistics (Tavsiflovchi statistika)

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
INFL	22	13.691	5.367	8.1	28.2
lnPOP	22	17.182	.111	17.034	17.371
lnFDI	22	20.102	1.194	17.99	21.556

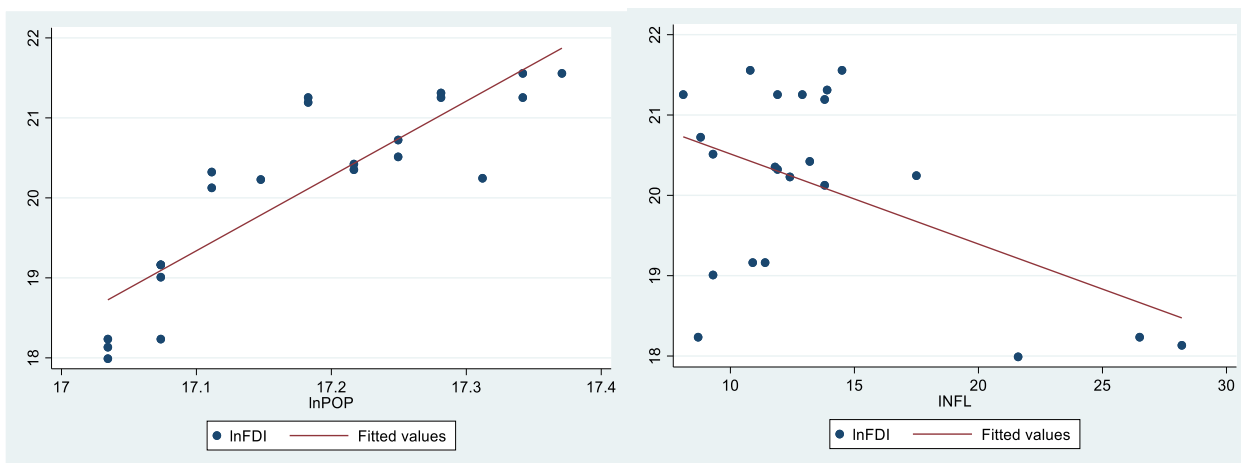
Yuqorida uch o'zgaruvchi haqida ma'lumotlar keltirilgan:

INFL (Inflatsiya darajasi): Observatsiyalar: 22, O'rtacha: 13.691, Standart deviasiya: 5.367, Minimum: 8.1, Maksimum: 28.2

lnPOP (Aholining logarifmi): Observatsiyalar: 22, O'rtacha: 17.182, Standart deviasiya: 0.111, Minimum: 17.034, Maksimum: 17.371

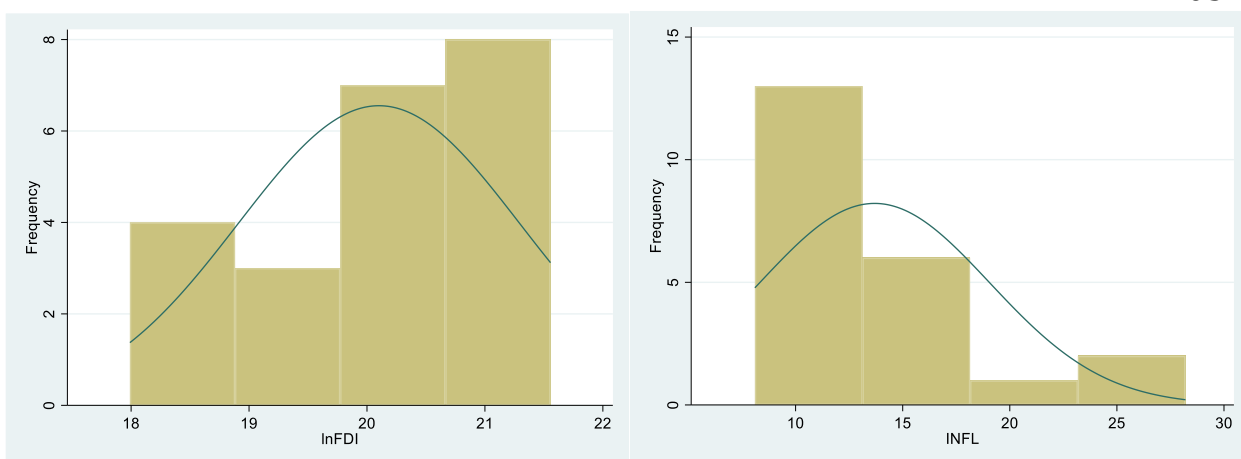
lnFDI (Xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar logarifmi): Observatsiyalar: 22, O'rtacha: 20.102, Standart deviasiya: 1.194, Minimum: 17.99, Maksimum: 21.556. Bu statistik ma'lumotlar to'plamidagi har bir o'zgaruvchi uchun markaziy tendentsiyani, farqni va oraliqlarini ta'minlaydi.

1-rasm

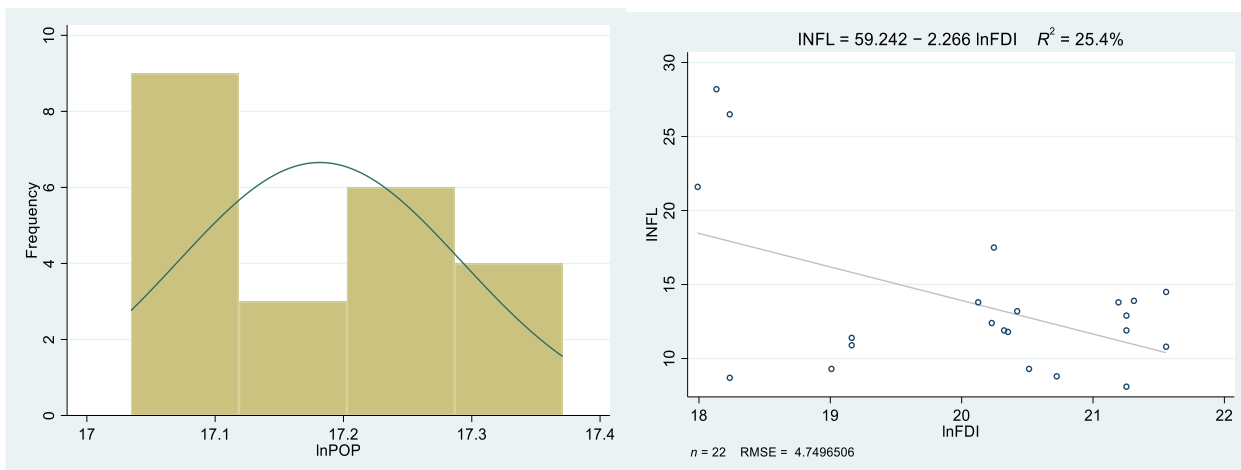
1-rasmda omillar o`rtasidagi munosabat birida ijobiy birida salbiy ekanligi ko`rsatilgan, biz kutgan natija ham huddi shunday edi, demak statistik ma`lumotlarimiz modelga mos keladi.

2-rasm

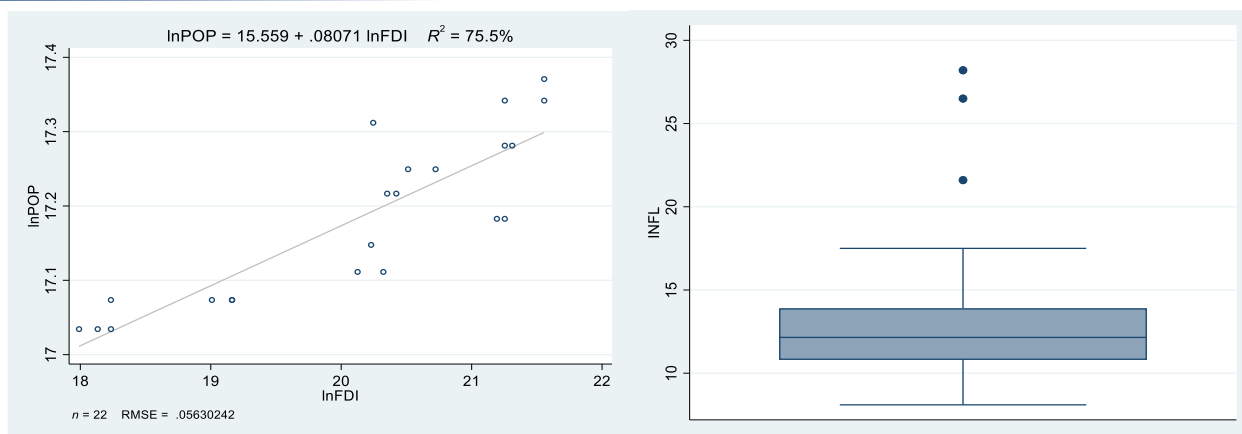
Bu rasmda esa ma`lumotlar normal taqsimlanganini ko`rishimiz mumkin.

3-rasm

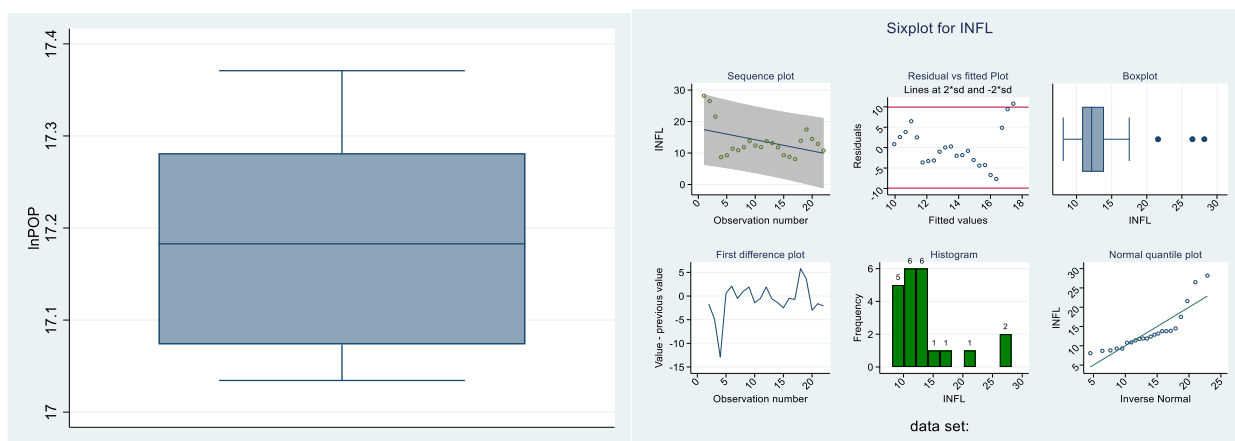

3-rasmda normal taqsimlangan ma`lumot va logarifmlangan TTXI regressiya tenglamasini ham keltirildi, R kvadrat ham bitta oynada tasvirlandi.

4-rasm

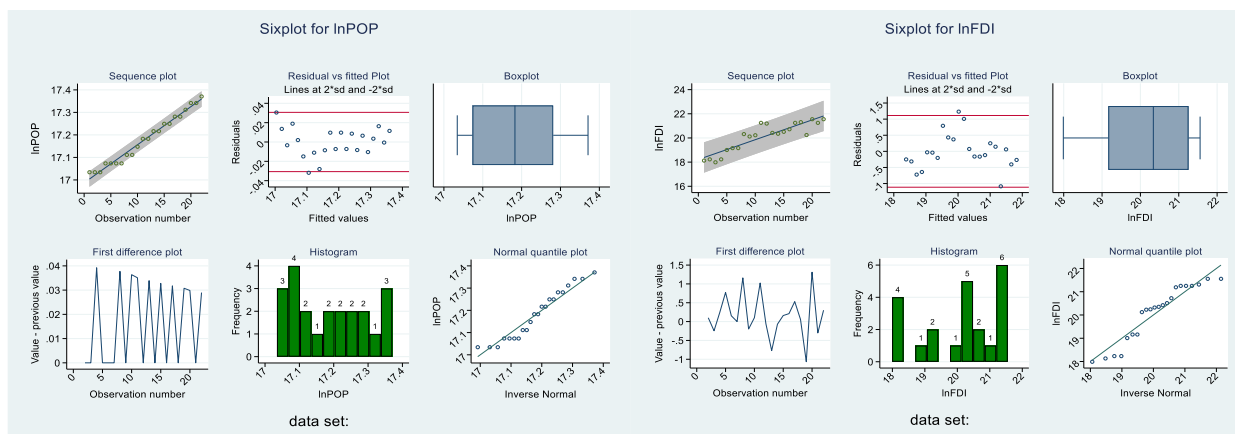

5-rasm

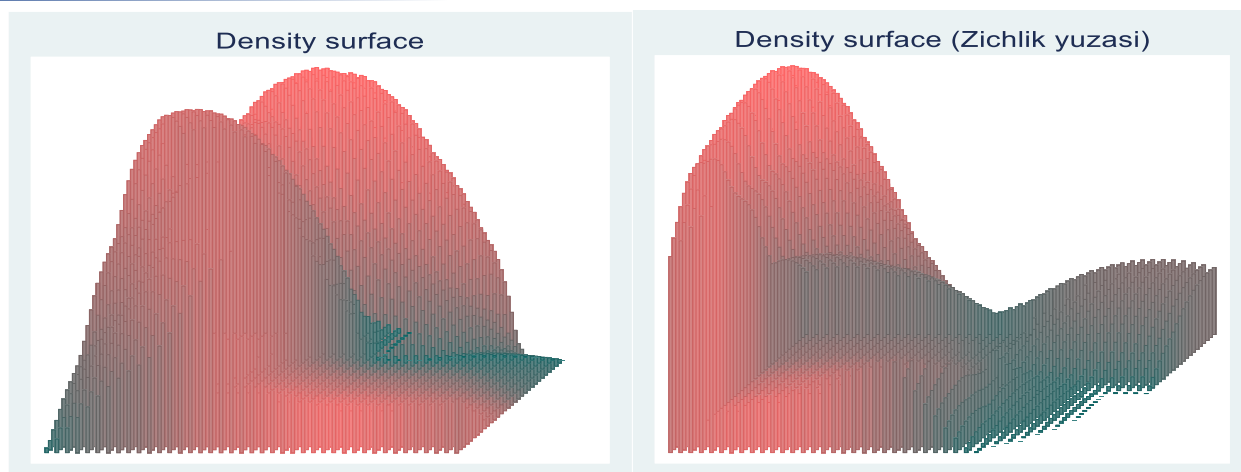

4-5-rasmlarda esa graph boxlar va regressiya tenglamasi, 6 ta grafiklar ham bitta oynada keltirilgan. Yuqoridagi rasmdagi nuqtalar asosan bizga muammoli vaziyat hisoblanadi va model qilish jarayonida to'siqlarga uchrash mumkin.

6-rasm

7-rasm

6 va 7 rasmlarda zichlik yuzasi, biror hudud bo'ylab ma'lum bir hodisalarning tafakkuri va intensivligini namoyish etadigan makondagi tasvirlanishdir. Zichlik yuzalari, joylashuv o'lchovlarini

tushunish, yuqori yoki past konsentratsiya sohalarini aniqlash va boshqaruv va saqlash harakatlarini xabar berish uchun qadrlı vositalardir.

2-jadval

Linear regression			(Chiziqli regressiya)				
lnPOP	Coef.	St.Err.	t-value	p-value	[95% Conf Interval]		Sig
INFL	0.002	0.003	0.59	0.564	-0.004	0.007	
lnFDI	0.084	0.012	6.96	0.000	0.059	0.11	***
Constant	15.465	0.264	58.51	0.000	14.912	16.019	***
Mean dependent var		17.182	SD dependent var		0.111		
R-squared		0.759	Number of obs		22		
F-test		29.928	Prob > F		0.000		
Akaike crit. (AIC)		-60.648	Bayesian crit. (BIC)		-57.375		

*** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .1$

Bu chiziqli regressiya modeli aholining logarifmini (lnPOP), inflatsiya darajasi (INFL) va xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar logarifmini (lnFDI) o'rtasidagi munosabatni o'rganadi. lnPOP (Aholining logarifmi): Koefitsiyent: 0.002, Standart xatolik: 0.003, t qiymati: 0.59, p qiymati: 0.564, [95% Ishonchli oraligi]: [-0.004, 0.007]. Ushbu koefitsiyent lnPOPda bir birlik o'sishi mavjud o'zgaruvchilarni to'g'ri saqlab qolish bilan bog'liq bo'lib, natijada bog'liq o'zgaruvchini 0.002 birlik o'sishiga olib keladi. Lekin,

koefitsiyent darajalarda ($p > 0.05$) va statistik jihatdan ahamiyatli emas, bu esa lnPOPda belgilangan to'g'ridan-to'g'ri munosabatning ahamiyatsizligini ko'rsatishi mumkin. INFL (Inflatsiya darajasi): Koefitsiyent: 0.084, Standart xatolik: 0.012, t qiymati: 6.96, p qiymati: 0.000, [95% Ishonchli oraligi]: [0.059, 0.11]. Ushbu koefitsiyent INFLda bir birlik o'sishi mavjud o'zgaruvchilarni to'g'ri saqlab qolish bilan bog'liq bo'lib, natijada bog'liq o'zgaruvchini 0.084 birlik o'sishiga olib keladi. Koefitsiyent statistik xilma-xil darajalarda ($p < 0.01$)

ahamiyatli bo'lib, bu esa INFL-da belgilangan to'g'ridan-to'g'ri munosabatning ko'rsatkich bo'lishini ko'rsatadi. Constanta: Koefitsiyent: 15.465, Standart xatolik: 0.264, t qiymati: 58.51, p qiymati: 0.000, [95% Ishonchli oraligi]: [14.912, 16.019], Dastlabki belgi barcha mustaqil o'zgaruvchilar nolga teng bo'lganda bog'liq o'zgaruvchining hosil bo'lgan qiymatini ifodalaydi. Bu holatda, regressiya chizmasining kesishma nuqtasini ifodalaydi. Kesishma statistik

xilma-xil darajalarda ($p < 0.01$). Model mosligi: R-kvadrat: 0.759, F-testi: 29.928, Prob > F: 0.000. Ushbu statistikalar umumiy regressiya modelining statistik ahamiyatligini ko'rsatadi, va mustaqil o'zgaruvchilar barcha o'zgaruvchilarning bog'liqligini aniqlaydi. Umumiy holda, model lnFDIning INFL bilan qandaydir statistik ahamiyatli bog'liq ekanligini ko'rsatadi, boshqa qo'shimcha ko'rsatkichlar statistik jihatdan ahamiyatli emas.

3-jadval

Variance inflation factor

	VIF	1/VIF
INFL	1.341	0.746
lnFDI	1.341	0.746
Mean VIF	1.341	

Variance Inflation Factor (VIF) regressiya modelida mustaqil o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlik miqdorini o'lchaydi. Quyidagi INFL va lnFDI o'zgaruvchilari uchun VIF qiymatlari:

- INFL VIF: 1.341

- lnFDI VIF: 1.341

Ushbu VIF qiymatlari INFL va lnFDI o'zgaruvchilari o'rtasida past darajada bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Odatda, 10 dan past VIF qiymatlari qabul qilinadi, bu esa regressiya modelida bog'liqlik ahamiyatsiz muammolari mavjudligini anglatadi. VIFning teskarisi (1/VIF) mustaqil

o'zgaruvchi koefitsiyent boshqa mustaqil o'zgaruvchilar tomonidan izohlanmagan o'zgaruvchisining o'zgaruvchi ulkanligini ifodalaydi. Ushbu holatda, har ikkala o'zgaruvchining 1/VIF qiymati qariib 0.746 ga teng, bu esa har bir o'zgaruvchining koefitsiyent, boshqa o'zgaruvchilar tomonidan izohlanmagan o'zgaruvchining 74.6% ga teng variance (variantlik) tushuntirilmaganligini ko'rsatadi. Umumiy holda, bu VIF qiymatlari INFL va lnFDI o'zgaruvchilari o'rtasidagi regressiya modelida bog'liqlikning muammolarini mavjud emasligini ko'rsatadi.

4-jadval

Linear regression

INFL	Coef.	St.Err.	t-val	p-val	[95% Co	Interval]	Sig
lnFDI	-3.175	1.782	-1.78	0.091	-6.905	0.554	*
lnPOP	11.268	19.18	0.59	0.564	-28.876	51.413	
Constant	-116.08	298.956	-0.39	0.702	-741.80	509.636	
Mean depend var			13.691	SD dependent var		5.367	

R-squared	0.267	Number of obs	22
F-test	3.469	Prob > F	0.052
Akaike crit. (AIC)	134.496	Bayesian crit. (BIC)	137.769

*** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .1$

Berilgan chiziqli regresiya modelida: To be o'zgaruvchi INFL, Mustaqil o'zgaruvchilar lnFDI va lnPOP, Har bir mustaqil o'zgaruvchining koeffitsiyentlari, standart xatolari, t-manglar va p-manglar quyidagilardir: lnFDI:Koeffitsiyent = -3.175, Standart xato = 1.782, t-mang = -1.78, p-mang = 0.091, lnPOP: Koeffitsiyent = 11.268, Standart xato = 19.18, t-mang = 0.59, p-mang = 0.564, Modelda bo'lgan konstanta -116.085, uning standart xatosi 298.956, t-mangi -0.39 va p-mangi 0.702.

To be o'zgaruvchi INFL o'rtacha qiymati 13.691, va standart og'ish 5.367, Modelning R-kvadrat qiymati 0.267, bu esa bog'lovchi o'zgaruvchilar tomonidan keltirilgan o'zgaruvchaning qarshiliklilikining yaqin 26.7%

ko'rsatadi. Modelning umumiy ahamiyatining F-testi birinchi marta ko'rsatilgan F-statistika 3.469 va bog'lovchining mos p- 0.052 bilan 5% darajada nazoratli hisoblanadi, bu esa modelning izohlilik darajasining ikki tomonlama ahamiyatining asta-sekin oldini olishini ko'rsatadi. Akaike Ma'lumot Kriteriyi (AIC) va Bayes Ma'lumot Kriteriyi (BIC) modelning mosligining o'lchamlari bo'lib, past qiymatlar yaxshi moslashishini anglatadi. Bu yerda AIC 134.496 va BIC 137.769. Koeffitsiyentlar uchun ahamiyat darajalari yulduzlar orqali ko'rsatilgan: *** $p < .01$, ** $p < .05$ va * $p < .1$. Ushbu modelda, lnFDI 10% darajada nazoratli darajada ($p = 0.091$) ko'rsatilgan.

5-jadval

Variance inflation factor

	VIF	1/VIF
lnFDI	4.076	0.245
lnPOP	4.076	0.245
Mean VIF	4.076	

Variatsiya inflatsiya ko'rsatkichi (VIF) modelidagi multikollinearlik darajasini baholash uchun biror o'zgaruvchilar o'rtasida bog'liq bo'lsa, qanoatlilik qanday oshishi kerakligini tekshiradi. Bu holatda: lnFDI o'zgaruvchisi uchun VIF 4.076 bo'lib, bunda o'rtacha multikollinearlik darajasi mavjudligini anglatadi. lnPOP o'zgaruvchisi uchun ham VIF 4.076, bu ham o'rtacha multikollinearlik darajasi mavjudligini ko'rsatadi. VIFning teskari

(1/VIF) o'zgaruvchi uchun taxminiy regressiya ko'fsientning variantlarining qanchalik boshqa oldingi kiritkanda aniqlanmagan variatsiyasi bilan izohlanadigan foizini ko'rsatadi. Bu 0 dan 1 gacha bo'lgan oraliqda bo'lgan, past qiymatlar past multikollinearlikni ko'rsatadi. Bu holatda, mustaqil o'zgaruvchi uchun 0.245 bo'lib, ushbu o'zgaruvchilar uchun bir xil bo'lishi mumkin. VIF qiymatlari lnFDI va lnPOP oldingi kiritkalar orasida o'rtacha

multikollinearlik mavjud, lekin bu chunki multikollinearlik standart modelni bekor qilmasligi uchun xatoliklarni kattalashtirishi va individual yetarlicha sabab bo'la oladi. Biroq, oldingi kiritkalar tushunchasiga ta'sir o'zgaruvchilarning ta'riflarini qilishi mumkin. tushunishda ehtiyot bo'lishi muhimdir,

6-jadval

Linear regression							
lnFDI	Coef.	St.Err.	t-value	p-value	[95% Conf	Interval]	Sig
lnPOP	8.52	1.224	6.96	0.000	5.957	11.083	***
INFL	-0.045	0.025	-1.78	0.091	-0.098	0.008	*
Constant	-125.668	21.172	-5.94	0.000	-169.982	-81.354	***
Mean dependent var		20.102	SD dependent var		1.194		
R-squared		0.790	Number of obs		22		
F-test		35.697	Prob > F		0.000		
Akaike crit. (AIC)		40.901	Bayesian crit. (BIC)		44.174		

*** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .1$

Ushbu chiziqli regressiya modelida: lnPOP: Har bir natijaning natural logarifmi (lnPOP) uchun bir birlik oshishi, bog'liq o'zgaruvchida 8.52 birlikga oshadi. Ushbu koefitsent statistik jihatdan muhimdir ($p < 0.01$), bu lnPOPning bog'liq o'zgaruvchiga muhim ta'sirining mavjudligini ko'rsatadi. INFL: Inflatsiya darajasining har bir birlik o'sishi (INFL) uchun, bog'liq o'zgaruvchida 0.045 birlikga kamayadi. Biroq, bu ko'fisient statistik ravishda muhim emas ($p = 0.091$), lekin 0.1 darajadagi ($p < 0.1$) muhimligini anglatadi, bu inflatsiyaning bog'liq o'zgaruvchiga nominal ta'sirini ko'rsatadi. Constant: Dastlabki o'zgaruvchi, barcha mustaqil o'zgaruvchilar nolga teng bo'lsa, bog'liq o'zgaruvchining hisoblangan qiymatini ko'rsatadi. Ushbu holatda, bu -125.668. Ushbu konstanta statistik ravishda

muhimdir ($p < 0.01$). R-kvadrat: 0.790 qiymati, bog'liq o'zgaruvchilar lnPOP va INFL ni tasvirlaydigan modelda jami 79.0% ga yaqin o'zgaruvchilarning o'zgaruvchanligini ko'rsatadi. F-test: F-test regressiya modelining umumiy muhimligini baholaydi. P qiymati 0.000 bo'lgan, F-test modelning statistik ravishda muhimligini ko'rsatadi. Akaike ma'lumotlar kriteriyasi (AIC) va Bayesian ma'lumotlar kriteriyasi (BIC): Ushbu kriteriyalar modelning mosligini baholovchi qiymatlar moslikni ko'rsatadi. Ushbu holatda, AIC 40.901 va BIC 44.174, bu modelning ma'lumotlarga mos kelishini ko'rsatadi. Model lnPOP va INFLning bog'liq o'zgaruvchilarning to be o'zgaruvchiga muhim aloqalari mavjud bo'lib, lnPOP INFLga nisbatan kuchli ta'sir mavjudligini ko'rsatadi.

7-jadval

Variance inflation factor		
	VIF	1/VIF
INFL	1.17	.855
lnPOP	1.17	.855

Mean VIF

1.17

.

Variance inflatsiya faktori (VIF) regressiya modelidagi bir nechta o'zgaruvchilar orasidagi munosabatni qanchaligi darajasi sifatida baholaydi. Ushbu holatda: INFL uchun VIF 1.17 hisoblanadi, bu INFL va boshqa mustaqil o'zgaruvchilar orasida oz bog'liqlik borligini ko'rsatadi. Shuningdek, lnPOP uchun VIF ham 1.17 hisoblanadi, bu boshqa mustaqil o'zgaruvchilar bilan muhim bog'liqlik

mavjud emasligini ko'rsatadi. Barcha o'zgaruvchilar uchun o'rtacha VIF ham 1.17 hisoblanadi, bu mustaqil o'zgaruvchilar orasida bog'liqlik muammolari mavjudligi yo'qligini tasdiqlaydi. Barcha, ushbu natijalar VIF qiymatlari 1 ga yaqinligi sababli, regressiya modelida bog'liqlik muammolari mavjudligiga oid kuchli muammo yo'qligini ko'rsatadi.

8-jadval**Pairwise correlations**

Variables	(1)	(2)
(1) INFL	1.000	
(2) lnFDI	-0.504* (0.017)	1.000

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Ushbu ikkita o'zgaruvchilar orasidagi korrelyatsiya ko'efitsientlarini ko'rsatadigan jadval: 1. INFL (O'zgaruvchi 1): Bu o'zgaruvchi boshqa o'zgaruvchi bilan -0.504* korrelyatsiya ko'efitsientiga ega. 2. lnFDI (O'zgaruvchi 2): Bu o'zgaruvchi INFL bilan -0.504* korrelyatsiya ko'efitsientiga ega. Manfiy belgi INFL va lnFDI o'rtasidagi manfiy

korrelyatsiyani ko'rsatadi, bu esa bitta o'zgaruvchi oshganida, ikkinchisi kammayishini anglatadi. Asterisk (*) INFL va lnFDI o'rtasidagi ushbu korrelyatsiya ko'efitsientining statistik ko'rinishning 0.05 darajali darajada muhimligini ko'rsatadi, bu INFL va lnFDI o'rtasidagi o'zgaruvchilari uchun kuchli aloqani ko'rsatadi.

9-jadval**Pairwise correlations**

Variables	(1)	(2)
(1) lnPOP	1.000	
(2) lnFDI	0.869* (0.000)	1.000

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Ikkita o'zgaruvchilar o'rtasidagi korrelyatsiya ko'efitsientlarini ko'rsatadigan ikkita ko'pliklar jadvali: 1. lnPOP (O'zgaruvchi 1): Bu o'zgaruvchi o'zining o'ziga 1.000 korrelyatsiya ko'efitsientiga ega, korrelyatsiya matrisining diagonalidan kutib, kutilgan holatda. 2. lnFDI (O'zgaruvchi 2): Bu o'zgaruvchi lnPOP bilan 0.869*

korrelyatsiya ko'efitsientiga ega. 0.869* korrelyatsiya ko'efitsienti lnPOP va lnFDI o'rtasida kuchli musbat korrelyatsiyani anglatadi. Asterisk (*) bu korrelyatsiya ko'efitsientining statistik ko'rinishning 0.01 darajasida muhimligini ko'rsatadi, bu ikkita o'zgaruvchi o'rtasidagi kuchli aloqani ko'rsatadi.

10-jadval

SPEARMAN INFL lnFDI

Number of obs =	22
Spearman`s rho =	-0.1863
Test of H0: INFL and lnFDI are independent	
Prob > t =	0.4065

INFL va lnFDI o'zgaruvchilari o'rtasidagi Spearman korrelyatsiya ko'efitsiyenti -0.1863 hisoblandi. INFL va lnFDI o'zgaruvchilarining mustaqillik haqida (H0) sinovini o'tkazish natijasida $p=0.4065$ qiymati topildi. Bu qiymat 0.05 hisoblanadigan

ma'qul darajadagi ahamiyat darajasidan yuqori bo'lib, shuning uchun biz H0ni rad etamiz. Shu sinov natijalariga asosan, INFL va lnFDI o'rtasida ahamiyatsiz munosabatlar bo'lishi uchun muammo yo'q.

11-jadval

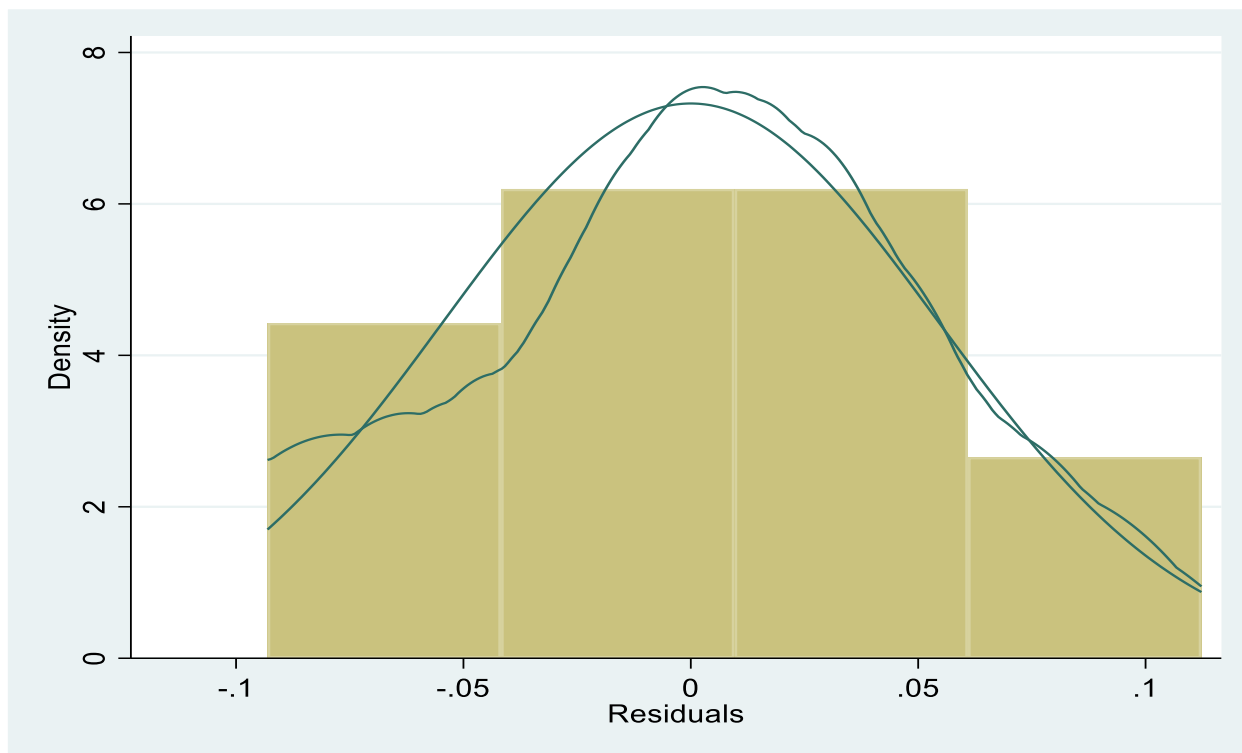
SPEARMAN lnPOP lnFDI

Number of obs =	22
Spearman`s rho =	0.8979
Test of H0: lnPOP and lnFDI are independent	
Prob > t =	0.0000

lnPOP va lnFDI o'zgaruvchilari o'rtasidagi Spearman rho korrelyatsiya koefitsiyenti 0.8979 ga teng. lnPOP va lnFDI o'zgaruvchilarining mustaqillik haqida (H0) sinovini o'tkazish natijasida $p=0.0000$ qiymati erishildi. Bu qiymat 0.05 hisoblanadigan ma'qul darajadagi

ahamiyat darajasidan pastroq bo'lib, shuning uchun biz H0ni rad etamiz. Shu sinov natijalariga asosan, lnPOP va lnFDI o'rtasida ahamiyatli munosabatlar mavjudligiga yo'qotish uchun dalil mavjud.

8-rasm

8-rasmda qoldiqlar ham normal taqsimlanganligini ko`rishimiz mumkin, bu ehat va yhatlardan chizilgan grafiklar hisoblanadi.

Shapiro "Wilk W" test for normal data

Variable	Obs	W	V	z	Prob>z
ehat	22	0.968	0.809	-0.430	0.666

Shapiro-Wilk W sinovi normal tarqalgan ma'lumotdan kelib chiqqanligini baholash uchun ishlatiladigan statistik sinovdir. Ushbu hodisada "ehat" o`zgaruvchisi normallik bo'yicha tekshirilgan. "ehat" o`zgaruvchisi 22 ta kuzatishni o`z ichiga olgan holda sinov statistikasi (W) 0.968 ga teng. Sinov statistikasining kritik qiymati (z) -0.430, va ushbu sinov statistikasi bilan bog`liq p qiymati 0.666 ga teng. Chunki p qiymati (0.666) 0.05 ma`qul darajadagi ahamiyat darajasidan katta, biz (noll) hipotezani rad etamiz. Shuning uchun, ushbu sinovga asosan "ehat" o`zgaruvchisining normal

distributsiyadan muhim farq qilmaydi deb qaror qilamiz.

Breusch-Pagan/Cook-Weisberg test for heteroskedasticity

Assumption: Normal error terms
Variable: Fitted values of lnPOP
H0: Constant variance
chi2(1) = 1.95
Prob > chi2 = 0.1624

Breusch-Pagan/Cook-Weisberg testi regressiya modelining qoldiqlarida heteroskedastiklik bo'lishini baholash uchun ishlatiladi. Noll hipoteza (H0) mustaqil o`zgaruvchlar to be o`zgaruvchiga ijobiy ta'sir qiladi deb (homoskedastiklik) tasavvur qiladi. Ushbu testda qiziqtiradigan o`zgaruvchi

lnPOPning topilgan qiymatlari. Sinov statistikasi, khi-kvadrat (χ^2), 1 darajalik erkinlik bilan 1.95 ga teng. Ushbu test statistikasi uchun bog'liq p qiymati 0.1624. Chunki p qiymati (0.1624) 0.05 ma'qul darajadagi ahamiyat darajasidan katta, biz (noll) hipotezani rad etamiz. Shuning uchun, ushbu sinovga asosan lnPOPning omillarning qiymatlariga nisbatan regressiya modelining qolganlarida heteroskedastiklik mavjudligini aniqlash uchun to'g'ri sabablarimiz yo'q.

XULOSA

Xulosa qismida, ekonometrik modellar yordamida xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar (FDI) bilan inflatsiya darajasi va aholi dinamikasi kabi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi munosabatlarining tahlili, bu o'rta o'nliklar o'rtasidagi kompleks o'zaro aloqalarning muhim tushunchalarini berdi. Ushbu tadqiqotning natijalari bizga FDIning inflatsiya dinamikasini va demografik tendensiyalarni qanday ta'sir qilishini anglashga yordam beradi. Birinchisi, natijalar FDIning inflatsiya dinamikasiga qanday ta'sir qilishini ifodalaydi. Ba'zi tadqiqotlar FDIning tovarlar va xizmatlarga o'xshash ehtiyojlar tufayli inflatsion bosqichlar tug'dirishiga olib kelishlarni ko'rsatishsa, qolganlari esa ishlab chiqarishning faollikka olib kelishlarning va ta'minotning kuchayishini yoritadilar. Siyosatchilar valyuta, pul-soliq siyosatlarini belgilashda bu qarashlarning qarshisida o'tishadilar. Ikkinchisi, tahlil FDIning aholi dinamikalariga qanday ta'sir

qilishi, xususan, ishlab chiqarish va ish bozorining natijalari to'g'risida yoritadi. Ko'tarilgan xolat va ish imkoniyatlarini rag'batlantirish orqali FDI, musbat demografik natijalarga olib kelishga yordam berishi mumkin. Ushbu natijalar asosida, siyosatchilar va tatqiqotchilar uchun bir nechta takliflar mavjud: Investitsiya manbalari ko'rsatmasini kengaytirish: Boshqa FDIga faqat FDI qo'shimchasini ko'rsatmasini baholash o'rniga, siyosatchilar investitsiya manbalari manbalari kengaytirishni qo'llashlari kerak, bu esa tashqi zararlariga o'tishning ta'sirlarini kamaytirish va iqtisodiy moslashuvchanlikni rag'batlantirish uchun muhimdir. Siyosat koordinatsiyasini kuchaytirish: Iqtisodiy rivojlanish va inflatsiya boshqarishga samarali yondashuvni ta'minlash uchun valyuta, pul-soliq va investitsiya siyosatlarining ko'rinishi o'rnatilishi lozim. Inson kapitaliga investitsiya qilish: FDIning barcha foydalaridan foydalanish uchun, ta'lim, bilim olish va ijtimoiy himoya dasturlariga investitsiyalarni rag'batlantirish muhimdir, bu esa mahalliy ishlab chiqarish bozorida qatnashish uchun tayyorlanadi va foydalanish imkoniyatlariga ega bo'lishini ta'minlash uchun zarurdir. Siyosatchilar FDI ni jalb qilishda mustahkam rivojlanish maqsadlari darajasini oldini olishlari lozim, bu esa investitsiyalarining uzun muddatli iqtisodiy o'sishga, ekologik sodda bo'lishga va ijtimoiy barqarorlikka yordam berish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- [1] R. K. Datta, H. Mohammad, and M. Bin Amin, "IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON GROSS DOMESTIC PRODUCT, INFLATION RATE AND EXCHANGE RATE OF BANGLADESH," 2021. [Online]. Available: <https://www.researchgate.net/publication/355482019>
- [2] J. Alam, Q. N. Alam, and M. T. Hoque, "African Journal of Economics and Sustainable Development IMPACT OF GDP, INFLATION, POPULATION GROWTH AND FDI ON UNEMPLOYMENT: A STUDY ON BANGLADESH ECONOMY," vol. 3, p. 67, 2020, [Online]. Available: www.abjournals.org
- [3] J. Anne *et al.*, "Journal of Economics, Finance and Accounting Studies Impact of Foreign Direct Investment, Inflation, Labor Force, and Population on Improving Living Standards in the Philippines," 2023, doi: 10.32996/jefas.
- [4] S. A. Nishat, Z. Ahmed, and A. Hossain, "334-Araştırma Makalesi • Research Article International Trade, FDI, Inflation and Growth Nexus: Bangladesh Perspective," *JOURNAL OF EMERGING ECONOMIES AND POLICY*, vol. 2022, no. 2, pp. 334–351, 2022, [Online]. Available: <http://dergipark.org.tr/joeep>
- [5] D. Verma, "Impact of FDI on GDP per Capita, Trade and Inflation: Evidence from Four Emerging Economies," *Int J Res Appl Sci Eng Technol*, vol. 8, no. 11, pp. 956–961, Nov. 2020, doi: 10.22214/ijraset.2020.32067.
- [6] "The impact of inflation and GDP per capita on foreign direct investment: the case of United Arab Emirates."
- [7] A. Bala Sani and A. Oluwafemi Ezekiel, "Impact of infrastructure and inflation on foreign direct investment inflow to Nigeria," ~ 14 ~ *International Journal of Foreign Trade and International Business*, vol. 4, no. 1, pp. 14–17, 2022, [Online]. Available: www.foreigntradejournal.com
- [8] "The impact of inflation and GDP per capita on foreign direct investment: the case of United Arab Emirates."
- [9] U. Felicien and G. Elias, "Impact of Foreign Direct Investment, Population Growth & Inflation on Unemployment in Rwanda (1985-2018)," *International Journal of Economics and Management Studies*, vol. 7, no. 9, pp. 109–117, Sep. 2020, doi: 10.14445/23939125/ijems-v7i9p113.
- [10] S. Bibi, S. T. Ahmad, and H. Rashid, "Impact of Trade Openness, FDI, Exchange Rate and Inflation on Economic Growth: A Case Study of Pakistan," *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, vol. 1, no. 1, p. 236, Oct. 2014, doi: 10.5296/ijafr.v4i2.6482.
- [11] Z. Khan, M. Saad, and I. Uddin, "The impact of unemployment, money supply, financial development, FDI, population growth, and inflation on Economic growth of Pakistan," 2021. [Online]. Available: <http://journal.mgp.org.pk/index.php/MJSSM>
- [12] K. Ahmad, M. Mushtaq, S. Ahmed, and M. Nadeem, "Impact of FDI on Income Distribution in Selected SAARC Countries," *J. Appl. Environ. Biol. Sci*, vol. 4, no. 7S, pp. 1–10, 2014, [Online]. Available: www.textroad.com

CONTENTS

1	MAMLAKATIMIZDA RAQAMLI BANKLAR FAOLIYATI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	
	S.B. Boboqulov, M.B. Boymurotova	4-11
2	АГРОХИЗМАТ- РАҚАМЛАШТИРИШ, МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ВА ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ	
	К.Ж. Мирзаев	12-19
3	HUDUDİY TURIZM SALOHİYATINI BOSHQARISHNING VOSITALARI	
	Sh.A. Xolbayev	20-26
4	ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ИНВЕСТИЦИОННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГЕРМАНИЕЙ	
	С.Ш. Маматкулова	27-32
5	INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT	
	D.M. Malikova, I.Sh. Burxonov	33-39
6	ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТДА ТУРИЗМ СОҲАСИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ ПРОГНОЗЛАШНИНГ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛАРИ	
	Камолиддин Шодиев, Фарходов Азизжон	40-51
7	TO'SIQSIZ TURIZMNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	S.B. Sharipov	52-56
8	O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI	
	A.P. Xolmatova	57-63
9	SAMARQAND VILOYATI SANOAT KORXONALARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	
	J.K. Boymurodov	64-73
10	MAROSIM XIZMATLARI SOHASIDAGI IJTIMOY AHAMIYATI VA NAZARIY JIHATLAR	
	X.T. Meyliyev	74-80
11	SAVDO KORXONALARIDA ISHCHI-XODIMLARNI MODDIY RAG'BATLANTIRISH TIZIMI ORQALI MEHNATNI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	
	N.Z. Ibragimova	81-88
12	TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR BILAN INFLATSIYA DARAJASI VA AHOLI O'SISHI YOKI KAMAYISHI O'RTASIDAGI MUNOSABATILARNI EKONOMETRIK MODELLAR BILAN TAHLIL QILISH	
	A.J. Saydullayev	89-102
13	O'ZBEKISTONDA DAVLAT XIZMATLARI KO'RSATISH MILLIY TIZIMINI SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	
	H. Hasanov	103-111
14	JAHONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'SISHI VA GLOBAL INTEGRATSIYA SHAROITIDA, O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORI ORQALI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGI	

	N.D.Khusanov	112-118
15	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Л.Ш.Кулдошев	119-127
16	XIZMAT KO'RSATISH KORXONADA XODIMLAR MEHNATINI RAG'BATLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY MOHIYATI	
	Sh.Xayrullayev	128-138
17	KICHIK TADBIRKORLIK KORXONALARIDA RISKLARNI BAHOLASH USLUBIYATI	
	Б.М.Турсунов	139-153
18	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛЛАРИ	
	А.Б.Фарходов, Д.Б.Фарходова	154-165
19	САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҶАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	
	Ш.С.Шарифов, Э.Т.Хамдамов	166-172
20	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Н.У.Султанова	173-181
21	KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI TADQIQ QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	H.R.Rustamova	182-188
22	INNOVATSION FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISH TIZIMI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	
	Sh.B.Bahodirov	189-194
23	BOG'DORCHILIK TARMOG'IDA AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
	F.Norbekov	195-199
24	PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF NATURAL TOURISM IN OUR COUNTRY	
	M.M.Rabbimov, J.B.Haydarov	200-205
25	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҶАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ ОИЛА ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИНСОН КАПИТАЛИДАН ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАСИ	
	Б.Р.Рахматуллаев	206-214